

NORGES HØYESTERETT

Den 15. september 2015 avsa Høyesterett dom i

HR-2015-01875-A, (sak nr. 2015/358), sivil sak, anke over dom,

Staten v/Universitetet i Bergen

(Regjeringsadvokaten v/advokat Håvard
H. Holdø – til prøve)

mot

A

(advokat Halfdan Mellbye – til prøve)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Tønder**: Saken gjelder gyldigheten av vedtak om å annullere eksamen og å utestenge en kandidat i ett semester på grunn av grovt uaktsomt fusk.
- (2) Ved avleggelse av eksamener i juridiske fag ved Universitetet i Bergen, er det tillatt å ha med nærmere bestemte hjelpemidler, blant annet lovsamling. I lovsamlingen kan det foretas understrekninger og henvisninger i henhold til utfyllende regler om dette. Kandidatene slipper inn i eksamenslokalet for bokinnlevering ca. førti minutter før oppgaveutlevering. De har da ca. ti minutter til å finne tilvist pult, legge fra seg hjelpemidler for kontroll og legge igjen sekker og bager på anvist sted. De må deretter forlate eksamenslokalet. Før utlevering av eksamensoppgaven gjennomføres det en kontroll av de medbrakte hjelpemidlene, såkalt bokkontroll. Studentene må vente utenfor den halvtimen det tar å gjennomføre bokkontrollen. De kan så komme inn igjen i lokalet før utdelingen av eksamensoppgaven.
- (3) A avla 12. juni 2012 eksamen i faget JUS 123, Forvaltningsrett II, for annen gang, for å forbedre karakteren. Han møtte opp til bokkontrollen og la fra seg lovsamling, penner,

mat og studentbevis på tilvist pult i eksamenslokalet. I tillegg til lovlige hjelpemidler hadde han med seg en dobbeltsidig liste på seks sider over relevante dommer med stikkordsmessig gjengivelse av innhold og sentrale problemstillinger, og dessuten en besvarelse av en gruppeoppgave han selv hadde skrevet. Arkene var i A4-format og medbragt med tanke på en siste gjennomlesing utenfor eksamenslokalet i den halvtimen bokkontrollen pågikk. Papirene ble imidlertid liggende igjen på pulten inne i eksamenslokalet sammen med de lovlige hjelpemidlene.

- (4) Da han kom inn igjen i eksamenslokalet, lå det en lapp på pulten hans om at ulovlige hjelpemidler var inndratt. Han gjennomførte eksamen, men ble ved brev 20. juni 2012 varslet om at universitetet vurderte å opprette fuskesak mot ham. Etter at både A og Det juridiske fakultet hadde avgitt uttalelser, ble saken behandlet i Den sentrale klagenemnd for Universitetet i Bergen, som 15. oktober 2012 fattet slikt enstemmig vedtak:

- "1. **As (st.nr. 199077) eksamen i JUS 123 Forvaltningsrett II den 12. juni 2012 ved Universitetet i Bergen annulleres.**
2. **A utestenges fra institusjoner etter universitets- og høyskoleloven for høstsemesteret 2012, til og med 31. desember 2012.**
3. **Vedtaket i punkt 1 og 2 har hjemmel i universitets- og høyskolelovens § 4-7 (1) b når det gjelder annullering og i samme lovs § 4-8 (3), jf. § 4-7 (1) b når det gjelder utestenging.**
4. **Vedtaket her kan påklages til Felles klagenemnd for studentsaker innen tre uker, jf. universitets- og høyskoleloven § 4-7 (3). Nærmere informasjon om framgangsmåten ved klage går fram av det vedlagte standardskrivet, og kan ellers fås hos klagenemndas sekretær."**

- (5) I vedtaket ble det lagt til grunn at eksamen ved Universitetet i Bergen anses påbegynt allerede ved bokkontrollens oppstart. Nemnden fant ikke grunnlag for å konkludere med at A hadde handlet forsettlig. At han ikke hadde kontrollert hva han hadde lagt igjen på pulten før bokkontrollen, ble imidlertid ansett for å være grovt uaktsomt fusk etter universitets- og høyskoleloven § 4-7 første ledd bokstav b. Klagen ble gitt oppsettende virkning for så vidt gjaldt vedtaket om utestengelse.

- (6) A påklaget vedtaket til Felles klagenemnd, som ved enstemmig vedtak 18. mars 2013 stadfestet den sentrale klagenemndens vedtak.

- (7) Klagevedtaket ble brakt inn for Bergen tingrett, som 29. november 2013 avsa dom med slik domsslutning:

- "1. **Saksøkte frifinnes.**
2. **Saksomkostninger tilkjennes ikke."**

- (8) A anket dommen til Gulating lagmannsrett, som 22. desember 2014 avsa dom med slik domsslutning:

- "1. **Felles klagenemnds vedtak av 18.03.2013 i sak 9/2013 mot A kjennes ugyldig.**
2. **I saksomkostnader for lagmannsretten betaler staten ved Universitetet i Bergen 124.463 – etthundreogtjuefiretusenfirhundreogsekstire – kroner til A innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom."**

- (9) Lagmannsretten la til grunn at begrepet "fusk" i universitetsloven § 4-7 første ledd bokstav b inneholder "et element av regelbrudd som direkte kan knyttes til uredelig eller uhederlig atferd egnet til å oppnå en uberettiget fordel ved bedømmelse av en eksamensprestasjon".
- (10) Staten ved Universitetet i Bergen har anket til Høyesterett. Anken gjelder rettsanvendelsen.
- (11) Den ankende part – *staten v/Universitetet i Bergen* – har i korte trekk gjort gjeldende:
- (12) Lagmannsretten har tolket universitets- og høyskoleloven § 4-7 første ledd bokstav b feil når den konkluderer med at kandidatens atferd må være uredelig eller uhederlig for at fusk kan konstateres. Etter loven med forskrifter er det nok at det foreligger brudd på reglene om bokkontroll. Bestemmelsen rammer etter sin ordlyd også grovt uaktsomt fusk. Dette skyldkravet vil være uten betydning hvis det samtidig innfortolkes et uredelighets- eller uhederlighetskrav i bestemmelsens gjerningsbeskrivelse. Det er ingen rettskildemessig dekning for en slik tolking.
- (13) Paragraf 4-7 første ledd bokstav b retter seg mot fusk "ved avleggelsen av ... eksamen". Etter forskriften § 17 anses eksamen påbegynt idet bokkontrollen begynner. Det bestrides at forskriften på dette punkt ikke har hjemmel i universitets- og høyskoleloven § 3-9 syvende ledd, eller at bestemmelsen er i strid med legalitetsprinsippet. Siden A hadde ulovlige hjelpemidler tilgjengelig da bokkontrollen begynte, har han gjort seg skyldig i fullbyrdet fusk.
- (14) Når ankemotparten sviktet på den eneste oppgaven han hadde under bokkontrollen, nemlig å foreta egenkontroll av at det på pulten ikke lå ulovlige hjelpemidler, foreligger et markert avvik fra vanlig forsvarlig handlemåte, og kravet til grov uaktsomhet er oppfylt. Det gjelder et høyt krav til aktsomhet i forbindelse med bokkontrollen, slik tingretten har lagt til grunn.
- (15) Staten har nedlagt slik påstand:
- "Staten ved Universitetet i Bergen frifinnes."**
- (16) Ankemotparten – A – har i korte trekk gjort gjeldende:
- (17) Lagmannsrettens dom er riktig når den konkluderer med at vedtaket fra Felles klagenemnd er ugyldig. Vedtaket bygger på feil tolking av universitets- og høyskoleloven.
- (18) Lovens § 4-7 første ledd bokstav b krever for det første at fuskehandlingen har skjedd "ved avleggelsen av eksamen". Denne formuleringen avgrenser tidsrammen for når en handling kan anses som fusk – ordlyden forutsetter at eksamensoppgaven er utlevert. Det er i denne sammenhengen uten betydning at det i forskriften § 17 er bestemt at eksamen anses påbegynt når eventuell forhåndskontroll av tillatte hjelpemidler begynner. Ileggelse av sanksjoner for fusk er i kjernen av legalitetsprinsippet og krever klar hjemmel i lov. Forskriftshjemmelen i § 3-9 sjuende ledd er ikke en derogasjonsfullmakt, og gir følgelig ikke hjemmel for å utvide anvendelsesområdet for fuskebestemmelsen § 4-7 første ledd

bokstav b til skade for eksamenskandidatene. Siden de ulovlige hjelpemidlene ble inndratt allerede under bokkontrollen, kan A ikke ilegges sanksjoner for fullbyrdet fusk.

- (19) Gjenglemming av ulovlige hjelpemidler under bokinnlevering kan uansett ikke anses som "fusk" i lovens forstand. Begrepet "fusk" forutsetter etter alminnelig språkforståelse en uhederlig eller uredelig opptreden med sikte på å skaffe seg en uberettiget fordel ved eksamen. A la ved et uhell de ulovlige hjelpemidlene åpent fram på pulten. Siden hjelpemidlene etter all sannsynlighet ville ha blitt oppdaget under kontrollen, var handlingen heller ikke egnet til å gi ham en uberettiget fordel under eksamen.
- (20) A har heller ikke handlet "grovt uaktsomt". Aktsomhetsplikten relaterer seg til å skaffe seg en uberettiget fordel ved eksamen. Det er ikke grunn til å kreve spesielt høy aktsomhet i tilfelle som dette, hvor det er åpenbart at studenten ikke har hatt til hensikt å fuske. Etter Høyesteretts praksis knyttet til begrepet "grovt uaktsomhet" kreves at forholdet er "grovt klanderverdig". Ved eksamensfusk innebærer det at kandidaten må ha begått en handling som er egnet til å gi en uberettiget fordel ved eksamen. Det er ikke situasjonen her.
- (21) A har nedlagt slik påstand:
- "Anken forkastes."**
- (22) *Jeg er kommet til at anken fører fram.*
- (23) Felles klagenemnds vedtak om annullering av As eksamen er truffet i medhold av universitets- og høyskoleloven § 4-7 første ledd bokstav b, slik bestemmelsen lød da han avla den aktuelle eksamen våren 2012. Vilåårene i denne bestemmelsen gjelder tilsvarende for utestenging, jf. henvisningen i § 4-8 tredje ledd.
- (24) Våren 2012 hadde § 4-7 første ledd følgende ordlyd:
- "Styret selv eller institusjonens klagenemnd, jf. § 5-1, kan annullere eksamen eller prøve eller godkjenning av kurs hvis kandidaten**
- a) ved hjelp av falskt vitnemål eller annen form for uredelig opptreden har skaffet seg adgang til å gå opp til vedkommende eksamen eller prøve, eller til å delta i vedkommende kurs, eller**
 - b) har forsøkt å fuske eller forsettlig eller grovt uaktsomt har fusket ved avleggelsen av, eller forut for endelig sensur av, vedkommende eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs."**
- (25) Saken reiser tre problemstillinger. For det første er det spørsmål om As handling faller inn under lovens begrep fusk. Dernezt må det tas stilling til om handlingen er å regne som fullbyrdet fusk, siden han ikke hadde papirene for hånden under besvarelsen av eksamensoppgaven. Dette reiser spørsmål om når avleggelsen av eksamen begynner. Endelig må det avgjøres om A har utvist grovt uaktsomhet. Det er enighet mellom partene om at Høyesterett ikke skal prøve rimeligheten av reaksjonene – det såkalte "kan"-skjønnet.
- (26) Før jeg går inn på disse spørsmålene, skal jeg redegjøre for det regelverket som våren 2012 gjaldt for eksamen ved mastergradsstudiet ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen.

- (27) Bestemmelsen om annullering av eksamen i universitets- og høyskoleloven § 4-7 står i lovens kapittel fire, som har overskriften "Studentenes rettigheter og plikter". I kapittel tre, som har overskriften "Faglige bestemmelser – akkreditering", er det i § 3-9 inntatt en egen bestemmelse om eksamen og sensur. Bestemmelsens første ledd er en formålsbestemmelse og lyder:

"Universiteter og høyskoler skal sørge for at kandidatenes kunnskaper og ferdigheter blir prøvet og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte. Vurderingen skal også sikre det faglige nivå ved vedkommende studium. Det skal være ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene."

- (28) Bestemmelsens syvende ledd, som inneholder en forskrifts- og delegasjonshjemmel, lyder:

"Styret selv gir forskrift om avleggelse av og gjennomføring av eksamener og prøver, herunder vilkår for å gå opp til eksamen eller prøve på nytt og for adgang til ny praksisperiode og bestemmelser om oppmelding og vilkår for oppmelding. For utdanninger med nasjonale rammeplaner fastsatt etter § 3-2 annet ledd må forskriften ta utgangspunkt i de eventuelle generelle bestemmelser om eksamen og sensur som gis i rammeplanen. Styret kan delegere til avdeling eller grunnenhet å gi utfyllende regler om forhold som er særegne for den enkelte eksamen."

- (29) Våren 2012 gjaldt "Grads- og studiereglement for Universitetet i Bergen", fastsatt av universitetsstyret 18. juni 2009 – heretter omtalt som forskriften. Forskriften har i kapittel fire bestemmelser om eksamen. Paragraf 17 har overskriften "Når en eksamen begynner". Bestemmelsens første ledd bokstav a, som gjelder skoleeksamen, det vil si eksamener som avlegges i lokaler anvist av institusjonen og under tilsyn av personer utpekt av institusjonen, lyder:

"En eksamen anses påbegynt

- a) ved skoleeksamen: Straks eksamensoppgaven er utlevert. Dersom det er bestemt for vedkommende eksamen at det skal være forhåndskontroll av tillatte hjelpemidler, jf. § 21, punkt f), anses eksamen påbegynt idet kontrollen begynner."**

- (30) Paragraf 21 punkt f), som det vises til i § 17 bokstav a, har følgende ordlyd:

"Fakultetet fastsetter hvilke hjelpemidler som er tillatt brukt under den enkelte eksamen og regler for gjennomføring av eventuell kontroll av disse. Hjelpemidler ut over dette er forbudt å medbringe til eventuell forhåndskontroll og å ha tilgjengelig under arbeidet med eksamen."

- (31) I bestemmelsens andre ledd heter det:

"Overtredelse av punktene a)-g) ovenfor kan bli ansett som fusk og kan medføre annullering og utestenging i henhold til universitets- og høyskolelovens §§ 4-7 og 4-8."

- (32) I Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen, er det i § 3-5 gitt regler om hva som er lovlige hjelpemidler ved eksamen, og i § 3-7 bestemmelser om henvisninger, tilføyelser og lignende i slike hjelpemidler. Videre er det i § 3-6 gitt regler for innlevering og kontroll av hjelpemidler. I punktene 1–4 heter det:

- "1. Hjelpemiddel som ønskes nyttet under eksamen, bringes til eksamensbordet senest ½ time før eksamen starter dersom ikke annen frist er angitt."**

Overholdes ikke denne fristen, kan studenten ikke påregne å få starte eksamen til angitt tid. Ingen bøker eller notater kan bringes inn i lokalet etter at bokkontrollen er begynt, uten at det underlegges kontroll. Bøker/notater og lignende som ikke skal benyttes under eksamen, kan ikke bringes inn i lokalet etter at bokkontrollen er begynt.

2. I tillegg til lovlige hjelpemidler, skal bare nødvendige skrivesaker samt eventuelt mat og drikke forefinnes på/ved eksamensbordet.
3. Studenten er selv ansvarlig for at de medbrakte hjelpemidlene er i overensstemmelse med §§ 3-5 og 3-7, samt med bestemmelsene om hjelpemidler i den enkelte emnebeskrivelse.
4. Materiale som finnes å være i strid med eksamensreglementet vil bli inndratt. Forholdet kan i tillegg kvalifisere til 'fusk', jf. kapittel 4 nedenfor. Det er ikke adgang til å avhjelpe regelbrudd eller på annen måte gjøre endringer i hjelpemidlene etter at bokkontrollen er påbegynt."

(33) I § 4-2 heter det om brudd på reglene blant annet:

- "1. Overtredelse av reglene i § 4-1 eller i universitets- og høyskolelovens § 4-7, knyttet til masteroppgaver, eksamen eller innleverte besvarelser og/eller øvrige obligatoriske elementer i tilknytning til undervisning, vil kunne bli vurdert som fusk.
2. Forsettlig eller grovt uaktsom overtredelse vil kunne føre til annullering av den aktuelle eksamen/oppgave, jf. universitets- og høyskoleloven § 4-7 nr. 1, ev. også til utestengelse fra universitetet i inntil to semestre, jf. universitets- og høyskoleloven § 4-8 nr. 3.
3. Forsøk på overtredelse blir å likestille med fullbyrdet overtredelse der det foreligger fullbyrdsforsett."

(34) Jeg går så over til å drøfte de problemstillingene som saken reiser, og starter med spørsmålet om As handling faller inn under lovens begrep fusk.

(35) Vedtaket bygger på at papirene ble liggende igjen på eksamensbordet ved en forglemmelse, og at A ikke hadde til hensikt å fuske. Lagmannsretten har forstått loven slik at handlingen, for å falle inn under lovens fuskbegrep, må inneholde "et element av regelbrudd som direkte kan knyttes til uredelig eller uhederlig atferd egnet til å oppnå en uberettiget fordel ved bedømmelse av en eksamensprestasjon". Det er vist til hvordan ordet "fusk" rent språklig blir oppfattet. Det er også sett hen til at § 4-7 første ledd bokstav a gjelder den som har skaffet seg adgang til å gå opp til eksamen ved hjelp av "falskt vitnemål" eller ved "annen form for uredelig opptreden", noe lagmannsretten mener taler for et tilsvarende krav knyttet til fuskvilkåret. Lagmannsretten har på denne bakgrunn konkludert med at vilkåret etter lovens § 4-7 første ledd bokstav b ikke er oppfylt, og at vedtaket derfor er ugyldig.

(36) Som jeg har redegjort for, fastsetter regelverket i detalj hva som er lovlige hjelpemidler og hvordan eksamenskandidaten skal forholde seg i forbindelse med bokkontroll. Slik regelverket er bygd opp, synes det tilstrekkelig til å konstatere fusk at kandidaten har overtrådt de handlingspliktene som følger av reglene. Jeg viser til forskriften § 21 andre ledd og fakultetets utfyllende regler §§ 3-6 nr. 4 og 4-2 punkt 1 og 2, som jeg har sitert.

(37) Regelverket stiller etter ordlyden ikke opp noe krav om uredelig eller uhederlig atferd. Selv om lagmannsretten kan ha rett i at ordet fusk i dagligtale vanligvis forbindes med subjektiv klanderverdig opptreden, kan jeg ikke se at loven legger opp til en slik forståelse, eller at den er til hinder for et regelverk som innebærer at fuskvilkåret praktiseres slik regelverket legger opp til.

- (38) At loven også rammer grovt uaktsomt fusk, taler også imot at det i tillegg må innfortolkes et subjektivt element i fuskbegrepet. I så fall ville bestemmelsen få en begrenset anvendelse, særlig ved såkalt ubevisst uaktsomhet, altså i tilfelle hvor uaktsomheten består i uoppmerksomhet, forglemmelse og lignende. Dette strider mot intensjonen bak tilføyselsen av skyldkravet om grov uaktsomhet. Jeg viser til merknadene i Ot.prp. nr. 40 (2001–2002) i forbindelse med endring av § 54 om annullering av eksamen i den tidligere lov om universiteter og høyskoler, som er forløperen til dagens § 4-7. Om behovet for at loven også burde omfatte grovt uaktsomt fusk, heter det på side 54:

"Avgjørende for departementets vurdering har vært at lovbestemmelsen vanskelig vil kunne oppfylle sin hensikt på en effektiv måte dersom kun forsettlig overtredelse straffes. Et krav om forsett ville ha medført store bevisproblemer, og både allmennpreventive og individualpreventive hensyn tilsier at grov uaktsomhet skal være tilstrekkelig for å omfattes av bestemmelsen."

- (39) Dersom fuskbegrepet skal inneholde et subjektivt element slik lagmannsretten kom til, vil loven få den samme begrensede effektivitet og reise de samme vanskelig bevisspørsmål som lovendringen tok sikte på å hindre.
- (40) En rettsstridsreservasjon må likevel innfortolkes slik at handlinger som åpenbart ikke er egnet til å gi kandidaten noen fordel ved eksamen – eksempelvis gjenglemming av et privat brev uten faglig innhold – faller utenfor. I vår sak er det tale om et dokument som var egnet til å gi kandidaten hjelp ved besvarelsen. At papirene ble liggende åpent på pulten, tilsier ikke at de ikke var egnet til å gi A en fordel – slik han anfører – selv om sannsynligheten for at de ville bli oppdaget er større enn om de hadde blitt liggende skjult. A har således begått klare brudd på reglene for avleggelse av eksamen.
- (41) Jeg må etter dette konkludere med at når A lot papirene ligge igjen på eksamensbordet, er det å regne som fusk i lovens forstand selv om dette ikke er gjort med intensjon om å bruke opplysningene ved besvarelsen.
- (42) Jeg ser så på om As handling kan gi grunnlag for sanksjoner til tross for at han ikke hadde papirene for hånden under besvarelsen av eksamensoppgaven. Siden han ikke hadde forsett om å bruke papirene under besvarelsen av oppgaven, vil det ikke være snakk om forsøk på overtredelse av regelverket. Jeg viser til det jeg har sitert fra Utfyllende regler § 4-2 punkt 3. Spørsmålet blir derfor om fusk kan være fullbyrdet før oppgaven er utdelt.
- (43) Også på dette punkt gir regelverket et entydig svar – etter forskriften § 17 bokstav a "anses eksamen påbegynt idet kontrollen begynner". Dette betyr at bokkontrollen er en del av eksamen. Da A la igjen papirene på eksamensbordet, var med andre ord eksamen i gang, og fusk var dermed gjennomført.
- (44) A anfører at forskriften på dette punkt går ut over lovens ramme. Han hevder at når sanksjoner kan iverksettes mot den som fuser "ved avleggelsen av ... eksamen", indikerer lovens ordlyd at handlingen må ha funnet sted under selve besvarelsen av eksamensoppgaven.
- (45) Jeg kan ikke se at ordlyden uten videre tilsier en slik snever forståelse. Uttrykket "ved avleggelsen av ... eksamen" henspeiler etter min mening like gjerne på kandidatens oppgaver i forbindelse med eksamen, herunder de kontrolltiltak som kandidaten må

forholde seg til. Bokkontrollen utgjør et slikt kontrolltiltak som er nødvendig for at juridiske eksamener skal oppfylle formålet i lovens § 3-9 første ledd om at kandidatens kunnskaper og ferdigheter skal bli prøvd og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte og sikre det faglige nivå ved vedkommende studium.

- (46) Bestemmelsen i lovens § 4-7 første ledd bokstav b må dessuten ses i sammenheng med § 3-9 syvende ledd. Etter denne bestemmelsen har styret for det enkelte universitet eller høyskole fullmakt til i forskrifts form å gi nærmere regler for hvordan eksamen skal avlegges og gjennomføres. Bestemmelsen må forstås slik at den gir institusjonen en viss frihet til å tilpasse regelverket til de behov som institusjonen mener foreligger for å oppfylle lovens formål med eksamen. Forskriften med tilhørende utfyllende regler for eksamen ved Det juridiske fakultet gir klare og rettsteknisk enkle regler om hvilke hjelpemidler som er tillatt, og hvordan kontrollen skal foregå. Den fastsetter et klart skjæringspunkt for når eksamen anses startet, og at det er forbudt å ha ikke tillatte hjelpemidler til stede etter dette tidspunktet. Skal reglene virke effektivt, må det også få konsekvenser når de ikke følges.
- (47) Jeg mener på denne bakgrunn at forskriften er hjemlet i loven når forskriften i § 17 bokstav a også inkluderer forhåndskontrollen av hjelpemidler som en del av eksamenen.
- (48) I merknadene til tidligere lovs § 54 i Ot.prp. nr. 40 (2001–2002) side 54 uttales at "[f]orsøk på fusk vil for eksempel foreligge i tilfeller hvor studenten plasserer ulovlige hjelpemidler med sikte på at disse skal være tilgjengelige under eksamen, men blir oppdaget før eksamen begynner". Uttalelsen tar åpenbart sikte på eksamen uten forutgående bokkontroll, og kan ikke tillegges vekt for det tolkingsspørsmål vi står overfor.
- (49) Jeg legger heller ikke vekt på at § 4-7 første ledd bokstav b ved lov 20. juni 2014 nr. 55 ble endret slik at den nå rammer den som forsettlig eller grovt uaktsomt har fusket "i forbindelse med gjennomføring av ... eksamen". Av proposisjonen framgår at lovendringen er gjort for å klargjøre i lovteksten at det kan foreligge fullbyrdet fusk også i situasjoner der eksamensoppgavene ennå ikke er delt ut, og at man særlig sikter til eksamener der det utføres bokkontroll før eksamensoppgavene blir delt ut, jf. Prop. 59 L (2013–2014) side 18. Departementet påpekte imidlertid at dette var en presisering av gjeldende rett.
- (50) Min konklusjon er etter dette at A ved å la papirene ligge igjen på eksamensbordet har fuskert ved avleggelsen av eksamen selv om han ikke hadde papirene for hånden da han besvarte eksamensoppgaven.
- (51) Jeg ser så på det tredje spørsmålet som saken reiser, nemlig om As uaktsomhet skal anses som grov eller simpel. For at uaktsomheten skal være grov, heter det i merknadene til § 54 i Ot.prp. nr. 40 (2001–2002) side 54, at "det må foreligge en kvalifisert klanderverdig opptreden som gir grunn til sterke bebreidelser for mangel på aktsomhet". Formuleringen er i samsvar med hvordan kravet til grov uaktsomhet forstås i rettspraksis. Om kravet er oppfylt, må bero på den situasjonen som A var i og hvilken oppgave han hadde.
- (52) Den eneste oppgaven A hadde, var å påse at de hjelpemidlene som han framla, var i samsvar med regelverket. Dette var nettopp formålet med å levere bøker og hjelpemidler

til forhåndskontroll. Brudd på dette regelverket må anses som alvorlig. At det skjer i et øyeblikks uoppmerksomhet, fratar ikke bruddet dets alvorlige karakter. Gode grunner tilsier at det i en slik situasjon må kunne reageres strengt, både for å oppfylle lovens formål med eksamen og for å hindre at studenter opptrer skjødesløst eller spekulativt ved kontrollen.

- (53) I forbindelse med endring av den tidligere lovs § 54 poengteres det at "[i] eksamens- og prøvesituasjoner stilles det høye aktsomhetskrav til studentene", jf. Ot.prp. nr. 40 (2001–2002) side 54. Jeg nevner også at stortingskomiteen i forbindelse med endring av § 4-7 i 2014 uttalte følgende, jf. Innst. 221 L (2013–2014) side 3:

"Komiteen understreker at det ligger en streng aktsomhetsplikt for studentene ved eksamen. Studentene har et særskilt ansvar for å forsikre seg om at det bare er lovlige hjelpemidler som ligger på pulten ved eksamensstart og når bokkontrollen begynner."

- (54) Selv om uttalelsen er gitt i anledning en senere endring av § 4-7 første ledd, gir den etter min mening også uttrykk for kravet til aktsomhet slik loven lød ved eksamen våren 2012.
- (55) Jeg er på denne bakgrunn kommet til at A ved å legge igjen papirene på eksamensbordet i forbindelse med bokkontrollen, har handlet grovt uaktsomt.
- (56) Etter dette er min konklusjon at vedtaket fra Felles klagenemnd ikke bygger på feil rettsanvendelse, og at vedtaket derfor er gyldig. A har sterkt framhevet at forskriften med tilhørende regler for eksamen ved Det juridiske fakultet strider mot legalitetsprinsippet. Det er jeg ikke enig i. Som jeg har redegjort for, er det ingen motstrid mellom lovens ordlyd og regelverket. Derimot er det gjennom regelverket foretatt en retsteknisk presisering av lovens krav, noe som igjen er hjemlet i loven. Regelverket gir dessuten studentene tydelig informasjon om hvilke handlingsplikter de har i forbindelse med bokkontrollen og følgen av at disse ikke er overholdt.
- (57) Staten v/Universitetet i Bergen har vunnet saken, men har ikke påstått seg tilkjent sakskostnader for noen instans.
- (58) Jeg stemmer for denne

D O M :

Staten v/Universitetet i Bergen frifinnes.

(59)	Dommer Noer:	Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
(60)	Dommer Arntzen:	Likeså.
(61)	Dommer Kallerud:	Likeså.
(62)	Dommar Utgård:	Det same.

(63) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Staten v/Universitetet i Bergen frifinnes.

Riktig utskrift bekreftes: